

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ОХОРОНИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE CONCEPT AND ESSENCE OF CRIMINAL LAW MEANS OF PROTECTION OF ECONOMIC ACTIVITY

Коломійчук В.О., д.філос. у галузі права,
адвокат

Статтю присвячено дослідженню поняття та розкриттю сутності кримінально-правових засобів охорони господарської діяльності. Актуальність роботи зумовлена важливістю забезпечення нормального порядку господарювання та ефективної кримінально-правової протидії посяганням на господарську діяльність, а також потребою комплексно та системно унормувати підґрунтя для реалізації кримінально-правових засобів охорони господарської діяльності, зокрема з огляду на процес розробки проекту нового кримінального кодексу України. Автор з'ясовує досліджує категорію «кримінально-правові засоби» через встановлення поняття та ознак більш загальних категорій, таких як «засоби» та «правові засоби». З'ясовано, що засіб виступає інструментом, знаряддям, щоб досягнути певної мети, цілі. Відповідно, правовим засобом може бути будь-що, спрямоване на досягнення правової мети. Ознаки правових засобів включають відображення узагальнених юридичних способів забезпечення інтересів суб'єктів права та досягнення певних цілей. Такі засоби, об'єднуючись певним чином, стають основними функціонуючими частинами дії права, механізму правового регулювання та правових режимів. Підтримано підхід, за якого під засобом кримінально-правової охорони розуміється кримінально-правова норма, яка встановлює яке діяння є злочином і яке покарання передбачено у разі його вчинення. Оскільки кримінальне право (сутність) відображено у кримінальному законі (форма), стаття КК України як зовнішній вияв кримінально-правової норми виступає кримінально-правовим засобом охорони. З урахуванням цього, на думку автора, кримінально-правові засоби охорони господарської діяльності можна визначити як сукупність правових інструментів, передбачених нормами кримінального права, призначених для забезпечення охорони господарської діяльності та порядку господарювання. Особливо звернуто увагу, на відсутність єдиної доктринальної концепції щодо поняття «кримінально-правові засоби», яке активно використовується у науковій літературі та оперується розробниками проекту нового Кримінального кодексу України, проте відсутнє у чинному Кримінальному кодексі України. Підтримано необхідність використовувати уніфіковану термінологію («кримінально-правові засоби» замість «кримінально-правові заходи»), щоб уникнути різноплумачення, зокрема при наукових дослідженнях або у законотворчій діяльності.

Ключові слова: кримінально-правові засоби, кримінально-правові заходи, кримінально-правовий вплив, кримінально-правове регулювання, охорона господарської діяльності.

The article is dedicated to the study of the concept and the disclosure of the essence of criminal legal means of protecting economic activity. The relevance of the work is due to the importance of ensuring the normal order of economic management and the effective criminal legal counteraction to encroachments on economic activity, as well as the need to comprehensively and systematically regulate the basis for the implementation of criminal legal means of protecting economic activity, particularly in view of the development of a new Criminal Code of Ukraine. The author investigates the category of "criminal legal means" by establishing the concept and features of more general categories such as "means" and "legal means." It has been established that a means is a tool or instrument to achieve a certain goal or purpose. Accordingly, a legal means can be anything aimed at achieving a legal objective. The features of legal means include reflecting the generalizing legal methods of ensuring the interests of subjects of law and achieving certain goals. These means, when combined in a certain way, become the main functioning parts of the action of law, the mechanism of legal regulation, and legal regimes. The approach is supported where a criminal legal means of protection is understood as a criminal legal norm that establishes what act is a crime and what punishment is provided in case it is committed. Since criminal law (essence) is reflected in the criminal law (form), an article of the Criminal Code of Ukraine as an external manifestation of a criminal legal norm serves as a criminal legal means of protection. Considering this, in the author's opinion, criminal legal means of protecting economic activity can be defined as a set of legal instruments provided by criminal law norms intended to ensure the protection of economic activity and the order of economic management. Particular attention is drawn to the absence of a unified doctrinal concept regarding the term "criminal legal means," which is actively used in scientific literature and operated by the developers of the draft new Criminal Code of Ukraine, but is absent in the current Criminal Code of Ukraine. The necessity of using unified terminology ("criminal legal means" instead of "criminal legal measures") is supported to avoid different interpretations, particularly in scientific research or legislative activities.

Key words: criminal legal means, criminal legal measures, criminal legal influence, criminal legal regulation, protection of economic activity.

Постановка проблеми. Сучасна система кримінально-правових засобів охорони господарської діяльності спрямована на протидію широкому колу кримінальних правопорушень, які посягають на суспільні відносини, які виникають у зв'язку зі здійсненням такої діяльності. Важливість цих відносин та необхідність забезпечення нормального порядку господарювання та ефективної кримінально-правової протидії посяганням на нього спонукає до глибокого теоретичного дослідження правової природи та юридичних особливостей системи кримінально-правових засобів охорони господарської діяльності, нормативного підґрунтя їх застосування та видів. Ці засоби забезпечують захист економічних інтересів держави та учасників господарської діяльності, зокрема шляхом протидії кримінальним посяганням, які можуть загрожувати стабільності та правопорядку у цій сфері. На шляху втілення сучасних реформ у сфері економіки та з огляду на процес розробки проекту нового кримінального кодексу законодавець

повинен сформулювати нормативно-правове підґрунтя для реалізації кримінально-правових засобів охорони господарської діяльності, а також комплексно та системно їх унормувати. Створення такого підґрунтя наразі перебуває у процесі, що своєю чергою актуалізує потребу подальших теоретичних розвідок у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічною основою дослідження стали праці таких науковців: В. В. Бабаніної, А. М. Денисової, Н. О. Гуторової, О. О. Дудорова, О. Костюченко, І. І. Митрофанова, О. В. Онуфрієнко, М. Г. Сорочинського, В. В. Франчука, М. І. Хавронюка, В. В. Шпіляревич, Ю. А. Пономаренка, С. С. Яценко, А. М. Яценка та інших.

Метою статті є визначення поняття та з'ясування сутності кримінально-правових засобів охорони господарської діяльності.

Методи. У процесі дослідження використовувались загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема логічний, системний та догматичний методи.

Результати дослідження. Об'єктом кримінально-правової охорони є ті суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом, суб'єкти яких або (1) ще не зазнали істотної шкоди від суспільно небезпечного діяння (або ще не створена загроза заподіяння) або (2) вже зазнали шкоди від такого діяння (чи створена загроза її заподіяння), що не містить ознак злочину чи складу злочину, передбаченого кримінальним законом [1, с. 56]. Забезпечуючи кримінально-правову охорону певних об'єктів, держава таким чином демонструє увагу до окремих суспільних відносин. Господарська діяльність виступає самостійним об'єктом кримінально-правової охорони, яка забезпечується механізмом кримінально-правового регулювання, елементами якого є кримінально-правові засоби.

Академічний тлумачний словник визначає «засіб» як прийом, якусь спеціальну дію, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб [2]. Категорія «засіб» запозичена юридичною наукою з соціальної філософії, в якій під ними зазвичай розуміють ті явища (предмети, ідеї, дії тощо), які є невідмінною умовою реалізації цілі. Тобто засіб – це, у певному сенсі, здатність предмета слугувати цілі. Лише з огляду на відношення до певної цілі, тобто внаслідок телеологічного визначення, предмети набувають значення засобів [3, с. 20; 4, с. 254]. Як бачимо, поняття, які об'єднані терміном «засоби», спільно характеризуються тим, що позначають явища з погляду їх потенційного використання для виконання конкретних завдань та призначення. Інакше кажучи, у широкому розумінні засіб виступає інструментом, знаряддям, щоб досягнути певної мети, цілі.

У правовій теорії не існує єдиної думки щодо терміну «правові засоби», який є відправною точкою для розуміння поняття «кримінально-правові засоби». Цей термін розуміється як загальнотеоретична проблема; як юридична норма; як юридичний інструментарій, що застосовується суб'єктами суспільних відносин у правовому полі; у контексті режиму правового регулювання, і щодо елементів його механізму [5, с. 15]. Однозначно зрозуміло лише одне – правовий характер категорії "засіб" означає пов'язаність із нормою права.

Разом із цим, ця категорія розроблялася в межах «інструментальної теорії права», яка розглядає право як засіб для досягнення певних соціальних цілей і розв'язання суспільних проблем. Відповідно до цієї теорії, право не є самоціллю, а виступає інструментом для забезпечення соціального порядку та захисту прав і свобод людини. У межах цієї теорії правові засоби визначились як юридичні способи вирішення суб'єктами відповідних завдань, цілей, досягнення інтересів. А норма права трактувалась як правовий засіб регулювання суспільних відносин, який регламентує суспільно значущі відносини [6, с. 16].

Інший відомий вчений, який розробляв інструментальну теорію права, О. В. Онуфрієнко, висловив концепцію, що правові засоби – це «система субстанціональних та діяльнісних правових явищ, за допомогою яких конкретні суб'єкти правовідносин досягають приватних та публічних цілей» [7, с. 14–15].

Правовим засобом може бути будь-що, спрямоване на досягнення правової мети. Тому деякі автори включають у категорію «правові засоби» різні юридичні явища, що в теорії права розглядаються як правові засоби у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні вони охоплюють усю правову матерію – «тіло» права, а у вузькому – розглядаються як спеціальні засоби, що регулюють поведінку людей лише в рамках конкретних правовідносин [8, с. 134].

А. Денисова під поняттям «правові засоби» (яке науковиця вважає синонімічним до «правові засоби») розуміє правові явища, які відображені в інструментах (постановах) та діях (технологіях), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується

досягнення особистих та публічних цілей. До субстанціональних правових засобів (засобів-постанов, інструментів) науковиця відносить зобов'язання, дозволи, заборони, заохочення, пільги, норми права, принципи права тощо, а до дієвих (засобів-дій, технологій) – акти реалізації права, акти застосування права, акти тлумачення права і всі процеси юридичної діяльності [9, с. 190–192]. Прихильником такого підходу є також І. І. Павлюков [10, с. 42]. Ю. О. Пономаренко також на найвищому рівні поділу розмежує усі засоби кримінального права на засоби-установлення та засоби-діяння. Першими науковець визначає ті явища правової дійсності, які визначають види та розміри впливу на правовий статус особи у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення. А другі – як явища, в яких полягає реалізація визначених кримінальним законом повноважень держави щодо застосування кримінально-правових засобів-установлень до конкретних суб'єктів [11, с. 165].

Хоча не всі науковці підтримують вищеведену концепцію. Зокрема, Н. Д. Гетьманцева та Г. Г. Митрицька зазначають, що погляди тих науковців, які до юридичних засобів зараховують активну поведінку суб'єктів у формі актів і дій, а також включають до механізму правового регулювання суб'єктів, що здійснюють правове регулювання або діяльність, викликають заперечення [8, с. 136].

Таким чином, ознаки правових засобів включають відображення узагальнюючих юридичних способів забезпечення інтересів суб'єктів права та досягнення певних цілей. Такі засоби, об'єднуючись певним чином, стають основними функціонуючими частинами дії права, механізму правового регулювання та правових режимів. За допомогою держави вони викликають юридичні наслідки та конкретні результати, що визначають ступінь ефективності правового регулювання. Як дуже влучно зазначив Ю. О. Пономаренко «Правові засоби – правові явища, через які досягається мета, що поставлена перед правом» [12, с. 41].

Що стосується категорії «кримінально-правові засоби», то наукова доктрина не напрацювала єдиного підходу до визначення цього поняття та його сутності, що черговий раз підтверджує актуальність цього дослідження.

Так само немає єдиного розуміння змісту поняття «механізм кримінально-правового регулювання», однак всі автори однозначні в тому, що це сукупність кримінально-правових засобів, за допомогою яких здійснюється вплив на такі відносини [4, с. 254]. Отже, кримінально-правові засоби є елементами механізму кримінально-правового регулювання та служать його меті. У цьому контексті слід визнати раціональним підхід В. В. Бабаніної, яка визначає поняття кримінально-правового регулювання як «реалізацію кримінального законодавства у формі дотримання, виконання, використання та застосування кримінально-правових норм», а його предмет як «сукупність урегульованих кримінально-правовими нормами суспільних відносин, які виникають у зв'язку із вчиненням злочину чи іншого суспільно-небезпечного діяння, передбаченого КК України» [13, с. 253].

Засобом кримінально-правової охорони є кримінально-правова норма, в котрій визначається, яке діяння є злочином і яке покарання передбачено у разі його вчинення [14, с. 358]. Оскільки кримінальне право (сутність) відображено у кримінальному законі (форма), стаття КК України як зовнішній вияв кримінально-правової норми виступає кримінально-правовим засобом охорони.

Ю. О. Лісіцина зазначає, що у науковій доктрині поняття кримінально-правових засобів і заходів протидії злочинам зазвичай ототожнюються та визначаються як міри, які застосовують до осіб, що вчинили злочини, тобто як встановлені законом примусові заходи кримінально-правового впливу, які застосовуються до осіб,

у зв'язку з учиненням ними діяння, яке містить ознаки складу злочину та яке змінює кримінально-правий статус осіб [15, с. 228].

О. П. Мамотенко прийшов до висновку, що механізм кримінально-правового реагування на вчинення злочину утворюють динамічні та статичні компоненти, першими з яких є заходи кримінально-правового реагування на вчинення злочину (притягнення, покладання та реалізація засоби кримінально-правового характеру), а другими – засоби кримінально-правового регулювання (кримінальна відповідальність, інші по відношенню до неї засоби) [16, с. 193]. До речі, назва дисертації науковця звучить як «Кримінально-правові засоби протидії незаконному поводженню з товарами у сфері акцизного оподаткування», що ще раз підтверджує вищенаведену тезу про ототожнення кримінально-правових засобів і заходів протидії злочинам.

На думку В. В. Франчука під кримінально-правим засобом охорони економіки України треба розуміти окрему статтю або частину статті кримінального закону, що передбачає кримінальну відповідальність за злочин, який заподіює шкоду суспільно-економічним відносинам та (або) встановленому механізму господарювання [14, с. 360].

Разом із цим, Н. О. Гуторова наголошує, що регулювання кримінально-правових відносин – це впорядкування за допомогою норм кримінального права і сукупності правових засобів суспільних відносин між особою, яка вчинила передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, і державою з приводу застосування кримінальної відповідальності та (або) інших заходів кримінально-правового характеру [17, с. 107]. Відповідно, відправною точкою для виникнення регулювання кримінально-правових відносин є вчинення передбаченого кримінальним законом суспільно небезпечного діяння. Таку ж думку, розділяє і В. В. Бабаніна, визначаючи предмет кримінально-правового регулювання, що зазначалось вище [13, с. 253].

Цікаво, що останнім часом науковці акцентують на кримінально-правових заходах, які не пов'язані з покараннями. Наприклад, В. Шпіляревич виділяє в системі кримінально-правових заходів так звані «заходи безпеки», що, на відміну від інших заходів, застосовуються до осіб, які перебувають у небезпечному для життя стані, з метою запобігання повторним суспільно небезпечним діям, що підпадають під ознаки злочинів, передбачених особливою частиною КК України [18, с. 4]. А. М. Яценко також розрізняє каральні та некаральні кримінально-правові заходи [19, с. 123–127].

Звертаємо увагу, що чинний КК України не оперує такими поняттями як «кримінально-правові засоби» чи «правові засоби», чого не можна сказати про проект нового КК України, в якому книга 3 має назву «Про кримінально-правові засоби та їх застосування». За статтею 3.1.1. «кримінально-правовим засобом є передбачене цим Кодексом обмеження прав особи або покладання на неї обов'язків, що застосовується судом у разі вчинення нею кримінального правопорушення чи іншого передбаченого цим Кодексом протиправного діяння. Метою кримінально-правового засобу є забезпечення людини, суспільства та держави від кримінальних правопорушень та інших передбачених цим Кодексом протиправних діянь» [20].

Проте, чинний КК України неодноразово використовує поняття «заходи»: примусові заходи медичного характеру (ст. 92–95), обмежувальні заходи (Розділ XIII-1), інші заходи кримінально-правового характеру (Розділ XIV), заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (Розділ XIV-1) [21].

При цьому, якщо порівняти чинний КК України та актуальні напрацювання проекту нового КК України, можна помітити ототожнення категорій «засіб» та «захід». До прикладу, наразі ст. 96-3 КК України передбачає підстави для застосування до юридичних осіб *заходів* кримінально-правового характеру, а стаття 3.11.2. проекту нового КК – підстава застосування до юридичної особи кримінально-правових *засобів*. Або ж спеціальна конфіскація є іншим *заходом* кримінально-правового характеру (стаття міститься у Розділі XIV), а конфіскація є видом кримінально-правових *засобів* (3.11.2. проекту нового КК України) [20; 21].

З цього приводу підтримуємо міркування Ю. М. Ковалик, яка порівнюючи ці поняття, стверджує, що «захід» тлумачиться ширше й охоплює «засіб». Власне кримінально-правовий вплив на особу відбувається за допомогою чогось конкретного, наприклад, одного чи декількох обмежувальних засобів. Тому науковиця у своєму дисертаційному дослідженні в міру можливості вирішила використовувати термін «засіб», додатково аргументуючи свою логіку використанням у кримінально-правовій сфері саме терміна «засіб», «правові засоби», зокрема, і у Проекті нового КК України [22, с. 36–37]. Однозначно, варто підтримати необхідність використовувати уніфіковану термінологію, щоб уникнути різнотлумачення як у контексті кримінально-правових засобів, так і при наукових дослідженнях інших інститутів кримінального права або у законотворчій діяльності.

Стаття 3.1.2 визначає такі види кримінально-правових засобів: 1) покарання; 2) засоби пробації; 3) засоби безпеки; 4) реституція чи компенсація; 5) конфіскація майна чи вилучення речі; 6) судимість; 7) кримінально-правові засоби щодо юридичної особи [20].

Як бачимо, проект нового КК України відповідає раніше згаданим тенденціям, зокрема оскільки його розробники тлумачать кримінально-правові засоби як такі, що можуть застосовуватись тільки у разі вчинення нею кримінального правопорушення чи іншого передбаченого цим Кодексом протиправного діяння, а також тому, що до переліку таких засобів включені не тільки ті, що пов'язані з покаранням. Як зазначається у доктрині, така варіативність кримінально-правових засобів має назву «коліїстості». Цікаво, що таких «колії» може бути багато: до першої «колії» одноголосно відносять покарання, до другої – інші засоби кримінально-правового характеру, до третьої – засоби заохочення, до четвертої – засоби поновлення [22, с. 78; 11, с. 55].

Висновки. Як правові засоби виступають норми та принципи права, правозастосовні акти, договори, юридичні факти, суб'єктивні права та юридичні обов'язки, заборони тощо. Елементами механізму кримінально-правового регулювання є кримінально-правові норми. З огляду на це, в Особливій частині КК України наявна значна кількість норм, які прямо чи опосередковано охороняють господарську діяльність та засобами її кримінально-правової охорони. Кримінально-правові засоби охорони господарської діяльності можна визначити як сукупність правових інструментів, передбачених нормами кримінального права, призначених для забезпечення охорони господарської діяльності та порядку господарювання. Підставою для застосування кримінально-правових засобів є вчинення передбаченого кримінальним законом суспільно небезпечного діяння. Разом із цим, досягнення відповідної мети неможливе лише за допомогою кримінально-правових засобів, оскільки вони самі по собі не можуть забезпечити позитивний результат і проявити регулятивні властивості без активних зусиль і дій, пов'язаних з їх використанням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Музика А.А., Лашук Є.В. Предмет злочину: теоретичні основи пі-знання: монографія. Київ: Паливода В.А., 2011. 192 с.
2. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення 26.07.2024).
3. Пашук Т. Теорія юридичних засобів: концептуально-методологічний аспект. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Укра-їні. Матеріали XI регіональної науково-практичної конференції. Львів, Львівський національний університет ім. І.Франка. Юридичний факультет, 2005. С. 20.
4. Луцик Г. Д. Кримінально-правові засоби охорони трудових прав людини за КК України. *Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*. 2013. Вип. 33. С. 252-262.
5. Вакарюк Л.В. Правові засоби як складова правового режиму з позицій інструментальної теорії права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія "Право". 2018. № 48. С. 15-18.
6. Костюченко О. Інструментальна теорія С. С. Алексєєва. *Юридична Україна*. 2013. № 2. С. 15-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrjg_2013_2_5 (дата звернення 26.07.2024).
7. Онуфрієнко О.В. Правові засоби у контексті інструментальної теорії права: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 "теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень"; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків. 2004. 18 с.
8. Гетьманцева Н.Д., Митрицька Г.Г. Правові засоби у механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері найманої праці. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 132-140.
9. Денисова А. Правові засоби: поняття та види. *Право України*. 2010. № 7. С. 190-195.
10. Павлюков І.І. Правові засоби: поняття, види, функції та взаємодія в процесі регулювання суспільних відносин. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Серія ПРАВО. Випуск 75: частина 1. URL: visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/275427/270500 (дата звернення 26.07.2024).
11. Пономаренко Ю. А. Види засобів кримінального права. Проблеми законності. 2020. Вип. 149. С. 154-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2020_149_13 (дата звернення 26.07.2024).
12. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія. Харків : Право, 2020. 720 с.
13. Бабаніна В. В. Предмет кримінально-правового регулювання як концептуальна основа механізму створення та реалізації кримінального законодавства. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 249-254. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2019_4_39 (дата звернення 26.07.2024).
14. Франчук В.В. Визначення поняття кримінально-правового засобу охорони економіки України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2017. Випуск 2. С. 353-362.
15. Лісіцина Ю. О. Кримінально-правові засоби у системі протидії підрозділами Національної поліції незаконним діям щодо анатомічних матеріалів людини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 227-229.
16. Мамотенко О.П. Кримінально-правові засоби протидії незаконному поводженню з товарами у сфері акцизного оподаткування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2019. 227 с.
17. Гуторова Н.О. Регулювання кримінально-правових відносин: поняття, мета, способи та їх ефективність. Кримінально-правове регулювання та забезпечення його ефективності : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 18-19 жовт. 2018 р.). Харків, 2018. С. 106-110.
18. Шпіляревич В.В. Кримінально-правові заходи безпеки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2015. 20 с.
19. Ященко А.М. Класифікація заходів кримінально-правового характеру. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. Вип. 3. Том 2. С. 123-127.
20. Проект Кримінального кодексу України: редакція станом на 02.07.2024. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> (дата звернення 26.07.2024).
21. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 26.07.2024).
22. Ковалик Ю. М. Обмежувальні заходи у кримінальному праві: дис. д-ра філософії : 081 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2022. 246 с.